

Aika: tiistai 1.2.2011 klo 14.30–16.30

Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki, sali 401

Läsnä: Ilkka Niiniluoto, puheenjohtaja

Jäsenet: Arja-Riitta Haarala
Juha Haataja
Pirjo Hiidenmaa
Jyrki Ilva
Heikki Mannila
Olli Martio (1-2)
Olli Poropudas
Hannu Sariola

Sihteeristö: Aura Korppi-Tommola

Tuija Raaska
Liisa Savunen
Otto Auranen
Janne Pölönen

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.34.

2. Ilmoitusasiat

- Päätettiin että JURE-projektin koordinaattori Hanna-Mari Puuska voi jatkossa olla läsnä Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokouksissa. Julkaisufoorumin edustaja on kutsuttu olemaan läsnä JURE-projektin ohjausryhmän kokouksissa.
- Olli Poropudas esitteli JURE-projektin sitaatioindeksityöryhmän raportista annettuja lausuntoja. JURE-projekti on perustanut sitaatioindeksityöryhmä 2:n. Scopus- ja WoS - tietokanta-aineistojen hankinta on edelleen käynnissä. Keskusteltiin raportista ja Julkaisufoorumin ohjausryhmän panoksesta yliopistojen tulevan perusrahoitusmallin suunnittelussa:
 - o Suomen yliopistot -yhdistys on perustanut työryhmän pohtimaan rahoitusmallin uudistamista. Heikki Mannila on työryhmän puheenjohtaja ja Liisa Savunen työryhmän sihteeri. Julkaisufoorumin panos rahoitusmallin kehittelyyn tulee mm. tätä kautta.
 - o Julkaisufoorumi ja viittausindikaattorit täydentävät toisiaan. Viittausindikaattorit perustuvat enemmän aiempiin suoritteisiin kuin Julkaisufoorumi, jossa puolestaan määritellään tavoiteltavia julkaisukanavia. Toisaalta määrittely perustuu aiempaan näyttöön julkaisukanavien tasosta.
 - o Humanististen alojen julkaisutoiminnan näkyvyys viittaustietokannoissa on heikko.

- Julkaisurekisteri antaa hyvän perustan rahoitusmalliin tarvittaville tiedoille, mutta on eri kysymys, millaisia indikaattoreita lopulta rakennetaan.
- Ei ole syytä lyödä lukkoon ohjausryhmän kantaa Julkaisufoorumin käyttötavoista. Seurataan muiden tahojen työtä asiassa.
- Miten valtion tutkimuslaitosten kohdalla käytetään viittaustietokanta-aineistoa?
- Viittaustietokantojen käytettävyyttä pohditaan joka tapauksessa OKM:ssä.
- Johtopäätöksenä keskustelusta todettiin, että Julkaisufoorumin paneelit antavat näkemyksensä siitä, mihin Julkaisufoorumi soveltuu. Ohjausryhmän ei ole tarpeen ryhtyä erikseen pohtimaan rahoitusmallin uudistamista. Ohjausryhmä voi olla yhteydessä OKM:n rahoitusmallin uudistamista käsittelevään työryhmään.
- Paneelien ensimmäinen kokouskierros on käyty ja seuraava kierros on maaliskuuhuhikuussa.

3. Paneelien arviointiohjeiden muuttaminen ja tarkentaminen

Ensimmäisissä paneelokokouksissa on nostettu esiin kysymyksiä, joiden takia arviointiohjeiden linjauksia on mahdollisesti muutettava ja tarkennettava. Pääkysymykset ovat johtavien, tason 2 julkaisukanavien osuus kaikista arvioitavista julkaisukanavista, ehdotus tasoluokituksen muuttamisesta kolmiluokkaiseksi (tason 2 kanavista erotettava terävin kärki, taso 3) ja kustantajien arviointiperiaatteet. Sihteeristön kuvaus avoimista kysymyksistä ja ehdotus paneeliohjeiden linjausten muuttamiseksi ja tarkentamiseksi on liitteenä 1.

Keskustelussa tuotiin esille seuraavia seikkoja:

- Tulisiko karsia julkaisukanavien määrää, eikä ottaa arvioitavaksi kaikkia löytyneitä 38 000 kanavaa.
- Voisi fokusoida arvioinnin niihin kanaviin joissa suomalaiset viime vuosina julkaisseet.
- Tason 2 kanavien osuuden laskeminen suoraviivaisesti 10 prosenttiin kaikista tieteellisistä julkaisukanavista ei ehkä toimi. Voisi ottaa pohjaksi Norjan ja Tanskan lehtiluettelot sekä suomalaisten käyttämät lehdet, ja pyytää vielä panelisteilta täydennyksiä.
- ESF:n ERIH-listat kattavat hyvin humanististen tieteiden lehtiä ja sarjoja, joten ne voisi myös ottaa mukaan.
- Taso 3 voi olla toimiva idea. Tason 3 lehtien ja sarjojen määrää voisi rajata Lotkan lain avulla. Tämän perusteella, jos arvioitavana on 25 000 lehteä ja sarjaa, niin tasolla 3 olisi suunnilleen 25 000:n neliöjuurta vastaava määrä lehtiä ja sarjoja (158 eli noin 1 % kaikista).

Päätettiin, että:

- Lehtien ja sarjojen perusjoukko muodostetaan siten, että tasolla 2 olisi yhteensä noin 4000 lehteä ja sarjaa. Sihteeristö toimittaa ehdotuksen käytettävistä tiedonlähteistä ohjausryhmälle, joka käsittelee asian sähköpostitse.
- Tason 2 lehtien ja sarjojen määrä lasketaan tieteellisiksi todettujen lehtien/sarjojen määrästä per paneeli.
- Paneeli voi halutessaan luokitella lehtiä ja sarjoja tasolle 3.
- Korkeintaan 1 % kunkin paneelin kaikista tieteellisistä lehdistä ja sarjoista voi luokitella tasolle 3.
- Kustantajien osalta toimitaan kuten liitteenä 1 olevassa ehdotuksessa (kohta 2a), mutta kaikki paneelit voivat ehdottaa kustantajia tasolle 1 ja 2 ja ottaa kantaa pohjana olevaan Norjan tasoluokitukseen.

- Kirjasarjat otetaan mukaan arviointiin, jos niitä on käytettävissä olevissa tiedonlähteissä ja toisaalta panelistien lisäysten perusteella.
- Paneelit poimivat usean paneelin alueen kattavat tieteelliset lehdet (esim. Nature ja Science) arvioitavakseen Web of Sciencen ja Scopusen listoista.
- Panelistien tekemille lisäyksille lehti- ja kustantajaluetteloihin tulisi olla perustelut, ja ne voidaan lähettää tiedoksi muille panelisteille.

4. Paneelien välisten tutkimusalojen muutosten, paneelijäsenten siirtymisen sekä uusien paneelijäsenten hyväksyminen

Ensimmäisissä kokouksissaan paneelit ovat ehdottaneet muutoksia paneelien väliseen tutkimusalajakoon, millä on vaikutusta kunkin paneelin arvioitavana olevaan julkaisukanavajoukkoon. Lisäksi paneelit ovat ehdottaneet paneelijäsenten siirtoja sekä täydennysjäsenten kutsumista paneeleihin. Liitteenä 2 on kooste paneelien ehdottamista tutkimusalamuutoksista sekä paneelijäsenten siirroista ja uusista jäsenistä.

Päätettiin, että:

- Hyväksytään tutkimusalojen ja paneelijäsenten siirrot sekä uudet paneelijäsenet ehdotuksen mukaisesti.
- Siirretään eläinlääketieteeseen viittaavat tutkimusalat paneeliin 15.
- Paneelit neuvottelevat avoimena olevat tutkimusalojen siirrot keskenään ja voivat kutsua uusia jäseniä tutkimusaloille, joille ei ole saatu varmistettua täydennysjäseniä 1.2. mennessä. Myös paneelijäsenten siirtoja voidaan tehdä.
- Tutkimusaloja ei siirretä ilman molempien paneelien suostumusta.

5. Paneelien puheenjohtajien matkakustannusten korvaaminen

Paneelien puheenjohtajien matkakulujen korvaamisesta on keskusteltu. Hankkeen nykyisessä budjetissa on varattu 5000 euroa panelistien matkakuluihin. Ohjausryhmän tai paneelien kutsumien jäsenten matkakulujen korvaamiseen kuluu nykyisen arvion mukaan noin 4000 euroa.

Jos kaikki paneelit kokoontuvat viisi kertaa Helsingissä, puheenjohtajien matkakulut ovat yhteensä noin 4000 euroa. Jos kokouksia on neljä, kulut ovat yhteensä noin 3200 euroa.

Päätettiin, että ei makseta puheenjohtajille matkakuluja hankkeen varoista. Hanke voi kustantaa puheenjohtajien matkakuluja, jos työnantaja tai heitä ehdottanut taho ei maksa kuluja.

6. Muita asioita

- Todettiin, että sihteeristö matkustaa Kööpenhaminaan ja Osloon tutustumaan Tanskan ja Norjan vastaaviin hankkeisiin yhdessä JURE-projektin edustajien kanssa. Matkan suunniteltu ajankohta on 21.-22.2.

7. Seuraava kokous

Päätettiin seuraavan kokouksen ajankohdaksi 3.5. klo 9-11.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.25.

Ilkka Niiniluoto
Puheenjohtaja

Otto Auranen
Sihteeri

LIITE 1

Julkaisufoorumi-hanke
Otto Auranen & Janne Pölönen
20.1.2011

Muutosehdotukset ja tarkennukset paneelien arviointiohjeisiin

1. Tason 2 osuus ja mahdollinen taso 3

Tason 2 eli johtavien tieteellisten julkaisukanavien osuudeksi on määritelty arviointiohjeissa 20 %: ”Kukin paneeli luokittelee oman alueensa tieteellisistä julkaisukanavista tasolle 2 korkeintaan 20 %; tämä osuus lasketaan kunkin paneelin arvioitavana olevien julkaisukanavien määrästä.” Paneelikokouksissa on nousuttu esiin kolme kysymystä tasoluokituksen kriteereistä:

1a. Lasketaanko tason 2 osuus kaikista arvioitavana olevista kanavista vai vain niistä, jotka todetaan tieteellisiksi, eli täyttävän vähintään tason 1 kriteerit? Nykyinen ohje on tässä hiukan ristiriitaisesti muotoiltu: virkkeen ensimmäisessä osassa linjataan, että tasolle 2 luokitellaan 20 % tieteellisistä kanavista (vähintään taso 1), mutta jälkimmäinen osa sanoo, että perusjoukkona käytetään ”arvioitavana olevien julkaisukanavien määrää”.

1b. Koska eri lähteistä on löytynyt n. 36 000 tieteellistä lehteä ja n. 2000 kustantamoa eli yhteensä 38 000 julkaisukanavaa, onko 20 %:n raja tason 2 julkaisukanaville liian korkea? Norjassa ja Tanskassa on käytetty tason 2 rajana 20 % julkaisukanavien julkaisuvolyymista. Tällä on saatu Norjassa n. 2100 julkaisukanavaa ja Tanskassa n. 2700 julkaisukanavaa tasolle 2, kun julkaisukanavien kokonaismäärät ovat olleet Norjassa n. 21 000 ja Tanskassa n. 18 000. Suomessa päädyttäisiin tason 2 kanavien määrässä n. 7600 kanavaan, jos rajana on edelleen 20 %. Jos tason 2 kanavien osuudeksi päätetään 10 %, niin tasolle 2 päätyy silti n. 3800 julkaisukanavaa. Tosin paneelien julkaisukanavaluetteloiden päällekkäisyydet saattavat vähentää tason 2 kanavien määrää.

1c. Osa paneeleista on ehdottanut, että julkaisukanavien tasoluokitus voisi olla kolmiluokkainen. Johtavista tieteellisistä kanavista (taso 2) erotettaisiin vielä tietty osuus korkeammalle tasolle.

Ehdotus em. kysymysten selventämiseksi ja ratkaisemiseksi:

1a. Määritellään tason 2 osuuden perusjoukoksi kunkin paneelin tieteellisiksi (vähintään tasolle 1) luokittelemien julkaisukanavien määrä. Jos paneelilla on esim. 2000 julkaisukanavaa arvioitavanaan, ja näistä 1900 todetaan olevan vähintään tasoa 1, niin tason 2 kanavien osuus lasketaan 1900 kanavasta, ei alkuperäisestä 2000 kanavasta.

1b. Tason 2 julkaisukanavien osuudeksi määritellään 10 % kunkin paneelin alueella olevista tieteellisiksi luokitelluista (vähintään taso 1) kanavista.

Toisena vaihtoehtona selvitetään mahdollisuutta määrittää absoluuttinen raja kunkin paneelin tason 2 julkaisukanavien lukumääräksi. Eräät paneelit ovat ilmaisseet halukkuutta julkaisukanavien kriittiseen listaukseen. Kun tason 2 julkaisukanavien määrää riippuu tieteellisiksi luokiteltujen kanavien määrästä, paneeleissa voi olla haluttomuutta pudottaa julkaisukanavia tasolta 1, vaikka tähän olisi syytäkin. Jos voidaan määrittää paneeleittain tason 2 kanavien määräksi absoluuttinen luku, ei tason 1 kanaville kriittiselle karsimiselle ole enää estettä.

1c. Kerätään seuraavalla paneelikierroksella paneelien näkemykset kolmiluokkaisesta tasoluokituksesta ja tehdään sen jälkeen ohjausryhmässä tarpeelliset muutokset arviointikriteereihin. Asia voidaan esittää paneelien jäsenille sähköisen työalustan kautta jo ennen seuraavaa kokouskierrosta. Tason 3

julkaisukanavien määrä voisi olla 10 % tasolle 2 luokitelluista kanavista. Taso 3 koskisi ainakin tieteellisiä lehtiä ja konferensseja, mutta voidaan tiedustella paneelien mielipidettä myös kustantamoiden luokittelusta tasolle 3.

2. Kustantamoiden, konferenssarjojen ja monografiasarjojen käsittely

Tieteellisten kustantamoiden, konferenssarjojen ja monografiasarjojen käsittely arvioinnissa on jäänyt tähän mennessä jonkin verran epäselväksi. Tämä johtuu siitä, että tiedonlähteet kattavat systemaattisemmin tieteellisiä lehtiä. Lisäksi lehtiä voidaan kohtalaisen helposti luokitella eri tieteenaloille verrattuna etenkin kustantamoihin, joista monet kustantavat varsin monen alan tieteellistä kirjallisuutta.

2a. Ehdotus kustantamoiden käsittelystä:

Norjan vastaavassa arvioinnissa on koostettu kustantamoluettelo, jossa on 1852 nimekettä. Luettelon kustantamot on tasoluokitettu. Tieteellisiksi eli vähintään tasolle 1 on luokitettu 1042. Tasolle 2 on luokitettu 86 kustantamoa. Tanskan kustantamoluettelossa ei ole tasoluokitusta.

Ehdotus:

Otetaan Norjan luettelo ja tasoluokitus pohjaksi, ja pyydetään kustantamoiden arvioinnista kiinnostuneita paneeleita ehdottamaan yksittäisiä lisäyksiä Norjan luetteloon. Kustantamot ovat julkaisukulttuurien perusteella tärkeimpiä C-ryhmän paneeleille (16-23). Nämä paneelit voivat sijoittaa kustantamoina sekä tasolle 1 että 2. Tämä tapahtuu niin, että paneelit ottavat kantaa Norjan tasoluokitukseen, ja joko nostavat Norjan listan kustantamoina tasolta 1 tasolle 2 tai laskevat niitä tasolta 2 tasolle 1. Lisäksi ne voivat ehdottaa luettelosta puuttuvia kustantamoina tasolle 1 tai 2. A- ja B-ryhmien paneelit voivat ehdottaa luettelosta puuttuvia kustantamoina vain tasolle 1, eivätkä voi ottaa kantaa Norjan luettelon tasojen 1 ja 2 välillä. Kustantamoina ei liitetä niitä arvioivien paneelien julkaisukanavaluetteloon, eikä niiden määrä vaikuta paneelien tason 2 julkaisukanavien määrään.

Tasolle 2 voidaan sijoittaa korkeintaan 100 kustantamoa, eli n. 10 % Norjassa tieteellisinä pidettyjen kustantamoiden määrästä. Paneelien eriävät näkemykset tasoluokituksesta ratkaistaan puheenjohtajien neuvottelussa ja lopullisesti ohjausryhmässä. Kustantamoiden arviointi tapahtuu lehtien arvioinnin jälkeen.

2b. Ehdotus konferenssien käsittelystä:

Australian vastaavassa hankkeessa on koostettu luettelo konferensseista, joka on sekä tieteenala- että tasoluokitettu. Korkeimmalla tasolla A on 414 konferenssia. Etenkin tekniikan paneeleissa on korostettu joidenkin korkeatasoisten konferenssien merkitystä julkaisukanavina. Paneelin 9 kokouksessa kävi ilmi, että Australian konferenssiluettelon A-luokka ei ole kovin lähtökohta ainakaan kyseisen paneelin edustamien alojen konferenssien listaamiselle.

Ehdotus:

Jaetaan Australian konferenssiluettelon A-luokan konferenssit paneeleille Australian tieteenalaluokituksen mukaan ja pyydetään konferensseista kiinnostuneita paneeleita näkemystä paneelikohtaisista konferenssiluetteloista. Jos luettelot ovat paneelien mielestä kattavia korkeatasoisten konferenssien suhteen, niin liitetään ne osaksi paneelien julkaisukanavaluetteloita ja pyydetään vielä paneelien jäseniä tekemään yksittäisiä täydennyksiä. Jos Australian luettelot eivät ole paneelien mielestä hyvä lähtökohta, niin lisätään konferensseja paneelien julkaisukanavaluetteluihin pelkästään paneelijäsenten täydennys ehdotusten perusteella. Konferenssien arviointi tapahtuu samalla kun lehtien.

2c. Ehdotus monografiasarjojen käsittelystä:

Monografiasarjat tulevat huomioitua jo kustantamoiden kautta. Niitä on myös varsin vaikea löytää kattavasti, ja jokaisella kustantamolla on useita monografiasarjoja.

Ehdotus:

Jätetään monografiasarjat pois nyt toteuttavasta arvioinnista. Jos niitä on paneeleille kootuissa alustavissa luetteloissa, ne poistetaan ko. luetteloista.

3. *Poikkitieteellisten ja korkeatasoisten lehtien käsittely*

Eräissä luonnon- ja lääketieteiden alojen paneeleissa on tullut esiin kysymys siitä, mikä paneeli arvioi suuret ja korkeatasoiset, useille paneeleille relevantit tieteelliset lehdet. Yleensä esimerkkeinä on mainittu Nature ja Science. Scopus- ja Web of Science –tietokantojen luokat ”General” (84 nimekettä) ja ”Multidisciplinary sciences” (62 nimekettä) sisältävät laajoja monitieteisiä lehtiä, mm. Nature- ja Science-lehdet.

Ehdotus:

Annetaan kaikkien paneelien lisätä arvioitavien julkaisukanavien luetteloonsa omasta näkökulmastaan oleellimmat lehdet em. tutkimusalaluokista.

LIITE 2

1.2.2011

Paneelien ehdottamat tiedonlähteiden tutkimusalaluokkien siirrot

Luokka	Mistä	Minne	Ehdottaja	Vastaus
Logic (Scopus)	1	20 tai 1 ja 20	20	ei
Theoretical computer science (Scopus)	2	3	3	ei
Mathematical Physics (Scopus)	3	1	1	ei
Mathematical Physics (Au)	3	1	1	ei
Nuclear science & technology (WoS)	3	8	8	OK
Instruments and Instrumentation (WoS)	3	9	9	OK
Instrumentation (Scopus)	3	9	9	OK
Health, Toxicology and Mutagenesis (Scopus)	5	11-14	5	13: ei
Plant Sciences (WoS)	7	6	7	OK
Plant Science (Scopus)	7	6	7	OK
Plant Biology (Au)	7	6	7	OK
Biophysics (WoS)	7	11	11	
Biophysics (Scopus)	7	11	11	
Biochemistry, genetics and molecular biology (all) (Scopus)	7	11	11	ei
Water Science and Technology (Scopus)	10	5/8	5/8	OK 5
Environmental Biotechnology (Au)	10	7	7	OK
Industrial biotechnology (Au)	10	7	7	OK
Nuclear energy and engineering (Scopus)	10	8	8	ei
Engineering, Marine (WoS)	10	8	8	OK
Engineering, Ocean (WoS)	10	8	8	OK
Ocean engineering (Scopus)	10	8	8	OK
Marin – teknikk (No)	10	8	8	OK
Marine engineering (Au)	10	8	8	OK
Cognitive Neuroscience (Scopus)	11	18	18	OK
Biological psychiatry (Scopus)	11	13	11	OK
Neurology (Scopus)	11	13	11	ei -> 12
Andrology (WoS)	12	7	7	OK
Reproductive Medicine (Scopus)	12	7	7	OK
Pediatrics (WoS)	13	12	13	
Pediatrics, perinatology and child health (Scopus)	13	12	13	
Med – pediatri (No)	13	12	13	
Pædiatri (Ta)	13	12	13	
Clinical neurology (WoS)	13	12	13	
Clinical neurology (Scopus)	13	12	13	
Med – Nevrologi (No)	13	12	13	
Tropical Medicine (WoS)	14	11-13	14	11: OK
Parasitology (WoS, Scopus)	14	11-13	14	11: OK
Infectious diseases (WoS, Scopus)	14	11-13	14	11: OK
Med – infesktioner (No)	14	11-13	14	11: OK
Medical ethics (WoS)	14	20	14	OK
Veterinary sciences (Wos)	14	11-13	14	
Veterinary (all, misc) (Scopus)	14	11-13	14	
Veterinærmedisin (No)	14	11-13	14	
Veterinærmedisin (Ta)	14	11-13	14	
Veterinary Sciences (Au)	14	11-13	14	
Agricultural economics and policy (WoS)	16	15	16	OK
Social sciences, biomedical (WoS)	17	14	14	OK
Health policy and services (WoS)	17	14	14	OK
Health (social science) (Scopus)	17	14	14	OK
Family Studies (WoS)	17	18	18	OK

Paneelien ehdottamat panelistitädennykset ja panelistien siirrot

Nimi ja ala	Mistä	Minne	Ehdottaja	Vastaus
Matti Rossi, tietojärjestelmätiede	uusi	2	2	OK
Sirkku Manninen, kasviekologia	uusi	6	6	OK
Jaana Bamford, virologia	uusi	7	7	OK
Lauri Kettunen, sähkömagnetiikka	uusi	9	9	OK
Seppo Meri varalla Pentti Huovinen, immunologia ja tartuntataudit	uusi	11	11	PH OK
Tari Haahtela varalla Annamari Ranki, ihotaudit ja allergia	uusi	12	12	TH ei
Tero Kivelä, silmätaudit	uusi	13	13	
Klaus Olkkola varalla Leena Lindgren, anesthesiologia	uusi	13	13	LL OK
Pirjo Mäkelä, kasvinviljelytiede	uusi	15	15	OK
Kari Lukka, laskentatoimi	uusi	16	16	OK
Anssi Paasi varalla Jouni Häkli, ihmismaantiede	uusi	17	17	AP OK
Tuula Sakaranaho, uskontotiede	uusi	20	20	OK
Taina Kinnunen varalla Tuulikki Pietilä, antropologia	uusi	23	23	TK OK
Soili Stenroos, kasvitiede	7	6	7	OK
Henry Väre, kasvitiede	7	6	7	OK
Olli Varis, vesitekniikka	8	5	Varis/8	OK
Kim Yrjälä, biotekniikka	10	7	7	OK